

Asia: VN/1347/2021

Arviomuistio oikeudenkäyntikuluista riita-asioissa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry lausuu seuraavasti:

Oikeudenkäyntikulut ovat nousseet ja nousevat edelleen tavalla, joka vaarantaa kansalaisten mahdollisuuden hakea oikeusturvaa tuomioistuimista. Muistiossa on tuotu esille myös ammattiliittojen tarjoama oikeusapupalvelu, jota ammattiliitot tarjoavat jäsenilleen. SAK:laisista liitoista monet tarjoavat edelleen oikeusapua liiton itse ajamana jäsenilleen, mutta monessa ammattiliitossa oikeusapu on myös käytännössä ulkopuolisten asianajotoimistojen hoidettavana. Näin ollen nousevat oikeudenkäyntikulut lisäävät kuluja myös ammattiyhdistystoiminnassa. Eräät liitot tarjoavat myös oikeusturvavakuutusta jäsenilleen oikeusturvan toteutustapana ja myös tällöin on hintojen nousu ollut ilmeistä. Vakuutusyhtiöiden käytäntö rajata työoikeudelliset asiat käytännössä kokonaan vakuutusturvan ulkopuolelle laajoissakin kotitalouksien vakuutuksissa ei myöskään ole omiaan parantamaan tilannetta. Edelleen oikeudenkäynnin riskiä harkitessa tulee aina ottaa huomioon mahdollisen häviötilanteen vaikutus tuomittaviin oikeudenkäyntikuluihin, jolloin vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvaaminen saattaa olla jopa suurempi osuus kokonaiskuluista. Eräänä esimerkkinä mainittakoon oikeusprosessi käräjäoikeudessa, jossa vastapuolen oikeudenkäyntikulut tavanomaisessa työturvallisuusasiassa olivat yli satatuhatta euroa.

Kehittämisehdotuksista

Lausuntopyyntöissä on erityisesti pyydetty ottamaan kantaa ehdotettuihin kohtiin 14 ja 16. SAK lausuu kohdan 16 osalta, että oikeudenkäyntikulujen määristä säättäminen saattaisi olla ehdotetuista tavoista nopein toteutettavissa oleva keino. Toisaalta muistiossakin on tuotu esille korvaustaulukon muodostuminen minimiksi ja palveluntarjoajien kilpailun vähentyminen haittatekijöinä. Toisaalta oikeudenkäyntikulujen määrät ovat nousseet kymmeniä prosentteja eikä nousulle näy välttämättä loppua. Lisäksi käyttöön on otettu oikeudenkäyntimaksuja ja niitäkin on korotettu, joilla on pyritty rajaamaan ”turhia” prosesseja. Kuten muistiossakin todettu kunnallisen oikeusavun osalta on jo

olemassa kulumäärien rajauksia, joten asia ei ole aivan käytännölle vierasta. Lausumme ehdotuksen 16 osalta, että kannatamme sen jatkoselvittämistä.

Oikeudenkäyntikulujen määrään vaikuttaa olennaisesti myös alan laskutuskäytäntö. Alalla on tavanomaista, että asiakasta laskutetaan

kultakin alkavalta tunnilta tai, että puhelimeen tai sähköpostiviestiin vastaamisesta veloitetaan jokin minimiaikamäärä (esim. 15 min/puoli tuntia). Aikaveloitusten tulisi pääsääntöisesti kuitenkin perustua todelliseen käytettyyn aikaan. Edelleen kululaskelmia prosessin lopuksi esitettäessä vastapuolen lausunnolla oikeudenkäyntikuluista ei liene käytännössä ole suurta merkitystä kulujen ollessa yleensä samaa luokkaa. Kululaskelmien esittäminen ja niihin reagointi vasta prosessin lopussa ei edesauta kulujen hillitsemistä prosessin aikaisemmassa vaiheessa. Kululaskelmien tarkkuudessakin voisi olla usein parantamisen varaa. Laskutuksen määrään voidaan vaikuttaa siis myös tarkemmalla ohjeistuksella ja käytännön toteutuksella niitä esitettäessä ja hyväksyttäessä.

Oikeudenkäyntikulujen hillitsemisessä tärkeä rooli on myös tuomioistuinlaitoksen osaamisella ja sen keskittämällä. Käräjäoikeuksissa on käsityksemme mukaan vähennetty erikoistumista esimerkiksi työoikeudellisiin asioihin tuomarikohtaisesti tai osastojen osalta. Kokemuksemme mukaan käräjäoikeuksien osastojen tai käräjätuomareiden keskittyminen tietyn alan asioihin lisää tehokkuutta ja on omiaan vähentämään tätä kautta kokonaiskuluja asianosaistenkin

osalta. Lausumme tältä osin, että esimerkiksi työoikeudellisissa asioissa lainsäädännön erityisluonne huomioiden olisi hyvä edistää tuomarikunnan erikoistumista/keskittymistä ko. asioihin.

Prosesseja venyttävät myös lausunnoille ja jatkokäsittelyille myönnetyt pitkähköt lykkäykset/lisäajat. Osaltaan tähän on syynä varmaan tuomioistuinlaitoksen ruuhkat, joiden vuoksi vapaiden aikojen löytäminen kohtuullisen nopeasti on jo lähtökohtaisesti vaikeaa. Valmistelun kehittäminen ja tehostaminen osaltaan vähentäisi mm. lykkäyksiä. Tuomioistuinlaitoksen henkilöresurssien määrällä on suora yhteys myös oikeudenkäyntikuluihin, mikäli asioiden käsittely pitkittyy

ruuhkien yms. syiden vuoksi.

Lopuksi lausumme, että muistiossa on esitetty oma-aloitteista kulujen tutkimisoikeutta tuomioistuimelle, jonka jatkoselvittämistä myös kannatamme. Vaikkakaan tämä ei aina välttämättä toteutuisi täysimääräisesti käytännössä niin jo pelkkä mahdollisuus puuttua oma-aloitteisesti kuluihin olisi omiaan lisäämään tarkkuutta kuluerittelyissä. Mikäli tähän yhdistettäisiin edellä toteamamme tarkempi laskutussääntely olisi näillä yhdessä varmasti kuluja osaltaan hillitsevä vaikutus.

Jaakkola Heini
SAK ry - Timo Koskinen, päälakimies